het eigen werk des Geestes in de ziel en lasterend wat het niet kent of althans miskent, spot het onteederlijk met dit »binnenwerk", met de »bevinding", om dus Christus zelf in zijn leden te bedroeven en, als God het niet verhoedt, te stranden op het dorre intellectualisme van een dood orthodoxisme.

Het kan niet genoeg worden gezegd, dat tekstverklaring zonder meer nog geen bediening des Woords is. Een predikatie is nog iets meer dan een college over exegese.

Even sterk moet echter gewaarschuwd tegen het eenzijdig subjectivisme, dat meent te kunnen volstaan met een prediking, die alleen zegt hoe het met eigen of anderer bevinding in *een* Christen *geworden* is en er zich schier nooit over uitlaat, hoe het in *den* Christen op grond van Gods Woord *zijn moet*.

Met opzet spreken wij van *een* Christen en van *den* Christen.

De bevinding toch brengt u kennis aan van het bijzondere, het individueele; van hoe het bij u toegegaan is en nog gaat. Maar wat geeft u recht om van uit dit bijzondere een algemeen oordeel te trekken en dus te besluiten dat het zoo bij allen moet zijn? Zal dit recht worden ontleend aan wat anderen u van hun bevinding hebben medegedeeld? Maar dan zijt ge al niet meer op het gebied der bevinding, maar der mededeeling en loopt velerlei gevaar voor onjuiste mededeeling. Doch toegegeven dat gij uit kleiner of grooter kring een stel juiste afdrukken van anderer indrukken krijgt, ook dan nog hebt ge slechts te doen niet met alle, en dus niet met *den* Christen, maar slechts met eenige, met vele Christenen.

En nu kunt ge wel uit al die bijzondere gevallen van een kleinere of grootere groep tot een oordeel komen over die groep, doch het blijft altijd onvolledig. Het is een methode die in geestelijke dingen geen steek houdt.

Maar bovendien, wanneer nu deze mededeelingen omtrent de geestelijke bevinding hetzij onderling, hetzij met uw eigene in strijd zijn:

En ziet hierin nu schuilt één der twee groote gevaren van het eenzijdig subjectivisme.

In zulk een geval toch neigt men er zoo licht toe die eigen bevinding en die zijner vrienden voor de eenig ware te houden en al wat daar niet conform aan is, als valsch te brandmerken; en zoo voert dan dit eenzijdig subjectivisme een boos separatisme en een liefdeloos keuren en wegen en een hoogmoedig zeggen van: »Naak tot mij niet, want ik ben heiliger dan gij" in zijn nasleep.

En bij dit eene komt dan al spoedig het andere gevaar, dat men al meer los wordt van de Schrift en eindigt met zijn Bijbel opzij te zetten. In zijn bevinding heeft men dan letterlijk alles. Men heeft immers de waarheid, waartoe nu nog verder gezocht?

Eerst wordt men dan los van de Belijdenis, en al meer individualist en straks gaat ook de Bijbel opzij. Eerst het Oude, straks het Nieuwe Verbond. Paulus en Johannes hadden het immers ook toch maar uit de bevinding, hún bevinding, en waarom staat die hooger dan de mijne?

In dit stadium van het proces sluipt dan gewoonlijk nog het antinomianisme binnen en kan letterlijk *alles* er mee door.

Ook dit zijn strikken des Satans.

En juist daarom moet er zoo ernstig tegen gewaarschuwd, zoo krachtig tegen geroepen. Eenzijdig objectivisme en eenzijdig subjectivisme — 't is de vloek der eenzijdigheid, hebben beide haar gevaren, en ook hierin is deze spreuk waarachtig: »Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mensch niet."

Met name in de prediking bestede men alle zorg aan verklaring der Schriftuur naar de meening des Geestes, maar evenzeer aan een »recht snijden van het Woord", dat is dat in de toepassing ieder *zijn* deel krijgt, het deel dat juist voor hem past.

Daarom is vooral die toepassing zulk een werk, dat alle krachten van den prediker opeischt. Een goede zielkunde, een naarstig zijn om het aangezicht der schapen te kennen, en een zetten van het hart op de kudde zullen hierbij ongetwijfeld goede diensten bewijzen, doch wat hierbij op den duur niet kan gemist, is eigen bevinding van de gangen des Geestes.

Alleen zulk een prediking trekt het kostelijke van het snoode uit, maakt scheiding tusschen ware en valsche bevinding.

Alleen zulk een prediking kan diep inleiden en ontdekken. De Schrift toch gaat dieper en is rijker dan alle bevinding saam. Van uw bekeering weet gij zeer zeker óók door uw bevinding, doch van wat aan uw bekeering voorafging, uw wedergeboorte, leert uw bevinding u niets. Natuurlijk, want van die wedergeboorte waart gij onbewust evenals van de geboorte uit uw moeder. Van uw gelooven weet gij zeer zeker óók door uw bevinding, doch dat niet uw gelooven maar wel uw geloof u aan uw Jezus bindt, ook als gij slaapt, ja, al waart gij krankzinnig, leert bevinding u niet. En eindelijk van uw rechtvaardiging Gods in de vierschaar uwer conscientie weet gij zeer zeker óók door uw bevinding, doch dat die rechtvaardiging in Gods eeuwig bestel wortelt en voor u verwezenlijkt werd op den eersten Paaschmorgen leert de bevinding u niet. En is nu dat alles wat niet de bevinding maar juist de Schrift u kan leeren niet diep en rijk en troostvol? Iets waar dan nog bijkomt, dat alleen de Heilige Schrift u ook in u zelven de ware van de valsche bevinding leert onderscheiden.

Hierin ligt dan ook de geestelijke meerderheid van een Comrie boven Brakel.

Brakel was te veel »subjectivist" om dit alles te grijpen. Toch mag men hem niet te hard vallen. Zijn rechtmatige oppositie tegen de sekte der *Hebreën* heeft hier blijkbaar invloed geoefend.

Een Comrie echter, door onzen Dr. Honig nog onlangs zoo uitnemend geteekend, was het gegeven ook dit hoogere en diepere te grijpen en er Gods volk mee te verrijken.

Toch was Comrie geen »objectivist".

Dat onze predikers, dat ons volk met zijn schriften ook thans nog winste doen. Zoo zal de volmaking der heiligen worden gevorderd. De tegenstelling van subjectief en objectief geen onverzoenlijke blijken, en wij allen komen tot de eenigheid des geloofs en der kennisse van den Zoon Gods, tot een volkomenen man, tot de mate van de grootte van de volheid van Christus.

Een hachelijke vraag.

Naar aanleiding van een uitlating in een onzer jongste Meditatiën, ontvingen we van meer dan één zijde de vraag, of het wel denkbaar is, dat God ooit zou toelaten, dat een uitverkorene de hand aan zichzelven sloeg.

Deze vraag raakt een der diepste mysterien.

Vast staat, dat Gods kind nooit vervallen kan van de genade, en dat niemand hem rukken kan uit de hand des Vaders. Maar hoeverre het Gode believen kan, een geloovige in zijn val te doen wegzinken, wie zal hierover absoluut uitsluitsel geven?

Vroeg iemand ons, of hij, ook al sloeg hij de hand aan zijn leven, nog zou kunnen achten de zaligheid deelachtig te zullen zijn, zonder aarzelen zouden we hem antwoorden: *Neen*, en nogmaals *neen*.

Voor *zooveel ons* aangaat, is dan alle kenteeken van het kindschap weg.

Maar als ge nu komt in een land als Zweden, waar dat slaan van de hand aan zich zelf tienmaal zoo sterk voorkomt als bij ons, en ge hoort meer dan een enkel maal, dat er ook iemand toe verviel, die steeds zich als een geroepene des Heeren geopenbaard had, en zijn in wanhoop troostelooze weduwe vraagt u dan, of er nu geen enkele lichtstraal van hope meer voor haar hart overblijft, dan zien we niet in, dat er in Gods Woord stellig bewijs is, om de laatste mogelijkheid af te snijden, dat ook hem nog een weg der ontferming ontsloten was, die ons onbekend bleef.

Nooit echter mag hieraan ook maar in het allerminst een schijn of schaduw van verontschuldiging ontleend worden.

Wie ook maar eenigszins vergoelijkend over deze vreeselijke zonde spreekt, voedt het kwaad en staat medeverantwoordelijk aan anderer misdaad, in zooverre hij anderer zedelijk besef verzwakt heeft.

Geen ziekelijke weekelijkheid mag hier toegelaten.

Klaar en helder moet de klem van Gods gebod toegepast. Iets waarover we daarom alleen hier niet uitweiden, overmits we bij onze toelichting over het zesde gebod ons ook op dit punt zoo beslist als het kan hebben uitgelaten.

Recensie.

Van het *Tijdschrift voor Gereformeerde Theologie* zag het 2e nummer het licht.

Het biedt ons van Dr. Schot een artikel over de *Natuurlijke Godskennis*, en een eerste aankondiging van Dr. Kuypers *Encyclopaedie*. Van Ds. Klaarhamer een 1e stuk over de *Jongelingsvereenigingen*. Van Ds. Fortuin een stuk over de *Remonstrantsche twisten*, en ten slotte *Varia* van Ds. Biesterveld.

Deze rijke oogst verheugt ons.

Voor ditmaal alleen dit citaat uit het stuk van Ds. Klaarhamer:

Aan iemand die vraagt: of 't dan nu juist *noodig* was in de jongel.-ver. de scheiding te maken die nu bestaat, kan de vraag gesteld: hebt gij beproefd dit te voorkomen? Zeer zeker niet. Iemand die 't ernstig beproefd heeft, heeft de ervaring opgedaan, dat 't onmogelijk is. In het Herv. kerkgenootschap kon men, zeer zeker, zoo gereformeerd preeken als men wilde; kon men óók gereformeerd handelen? Ieder weet dat dit *niet* kon. Eene gereformeerde belijdenis, maar buiten het leven om! Is dat geen onding? Het is erger. Het doet groot kwaad. Het brengt den belijder in een leugenachtige verhouding tot zijn belijdenis, tot zich zelven, tot zijn naasten en tot zijn God. Dit is kerkelijk zoo: het is in het particuliere leven zoo, en het is óók zoo, waar het de jongel.-ver. geldt. Men moest er zich niet om bedroeven, dat vaneen ging wat niet saam hoort. Eerst als gereformeerden en niet-gereformeerden vrij, zelfstandig staan en gaan, kan er krachtsontwikkeling bestaan. Dan eerst kan het blijken waar de levenskracht is. Het is er immers om te doen, de kracht die in 't beginsel steekt, te ontwikkelen, dat is: aan te wenden. Gereformeerde jongelingen in de chr. jongel.-ver. zijn daar misplaatst. Zij worden beschouwd als een soort dwarskijkers. Zij hebben altijd wat aan te merken, zegt men. Ja, en dat zal steeds meer zijn, naarmate het jongelingen zijn die van hun belijdenis ernst maken. En ernst moet het zijn, die hen drijft. Betweterij is een groot kwaad. Betwisters zijn menschen die wel kwaad, geen goed stichten. Het is »rechthaberei" die hen drijft, geen ootmoedige belijdenis der waarheid. Was het hoogmoedig streven der betweters, de geest die de ger. jongel.-ver. bezielde, het zou beklagenswaardig zijn. Er is een betere geest te bespeuren.

De reformatie der kerk, daarin is de grond van de reformatie der jongel.-ver. En is het niet een natuurlijk gevolg? Men had er niet vreemd van behoeven op te zien. Men had die omkeer op 't gebied der jongel.-ver. kunnen verwachten. Naïperij, heeft men gezegd, anders is het niet. Dit is een boos gezegde, dat niet over de lippen moest komen van een man van ernst. De kerk staat niet buiten het leven. Zij is levend. Wat leeft moet doordringen een iegelijk met wie, en alles waarmee het in contact komt. Jongelingen of mannen, wat zij in de kerk zijn, *willen*, *behooren*, *moeten* zij op elk levensterrein zijn. Zij worden hiertoe gedrongen door de gehoorzaamheid aan Gods Woord, waarin hun belijdenis wortelt.

Zoo is het, helaas, alleen door door te tasten wint men voor zijn beginsel, en juist zóó alleen kan men voor achtergebleven broederen ten zegen zijn.

PASTORIE
te Boornbergum en Kortehemme.

Voor de pastorie opnieuw bij ondergeteekende met hartelijken dank ontvangen: Van den heer G. Visser te Helmond, kerkcollecte *f* 2.02; van Ds. Wisse te Garijp, kerkcollecte *f* 9.16½.

Ingekomen bij Ds. Oegema, collecte van de Geref. gemeente te Bierum (Prov. Gron.) *f* 16.

Dat er nog eenige kerken dit schoone voorbeeld mogen volgen, des te spoediger zou de kerkeraad alhier zijne aanvraag kunnen sluiten.

H. G. v. d. Laan, *Scriba*.

Voor Kootwijk's Scholen.

Ingekomen bij Ds. H. W. van Loon: Van eene overledene *f* 10; van Mej. M. te Delft *f* 1; uit het busje van Mej. Harjaar *f* 2.60; door b.b. diakenen te Amsterdam *f* 2.50.

Ingekomen bij Ds. Houtzagers: Uit de collectezak kerk B. te Barneveld *f* 1; van den heer W. Siesse te Bloemendaal, uit het busje van enkele vrienden *f* 7; gecollecteerd te Schiedam, kerk B, *f* 2, met bijschrift: »De arbeider is zijn loon waardig."

Uit de Pers.

Daar het voor onze kerken van aanbelang is van naderbij met den geest en den zin van Ds. Biesterveld, onzen aanstaanden Docent, bekend te worden, wijzen we voor ditmaal reeds op wat hij in het *Tijdschrift voor Gereformeerde Theologie* schreef over de ineensmelting:

In den jongsten tijd deden de verblijdende berichten de ronde, dat in Kerken als Amsterdam, Utrecht e. a. de zaak van de ineensmeling goeden voortgang had.

Toch zijn er nog zoo tal van plaatsen, waar zelfs de eerste pogingen tot ineensmelting te komen niet worden beproefd.

Men drukt dan op hetgeen door de Synode van 1892 in hare Bepalingen betreffende de ineensmelting der plaatselijke kerken wordt opgemerkt: »Hierbij dient groote omzichtigheid gebezigd, 'om geen onoverkomelijke moeilijkheden voor de toekomst te scheppen, en blijft alle dwang van zelf uitgesloten."

Zeer zeker was dit een wijze bepaling. En wij zouden niet gaarne zien, dat op eenige plaats de ineensmelting tot stand kwam, en eene nieuwe scheuring daarvan het gevolg werd.

Maar men wordt zoo licht eenzijdig. Het is zoo gemakkelijk te zeggen: de tijd is er nog niet voor gekomen, of de gemeente is er nog niet rijp voor, om zich dan met deze uitspraak der synode te dekken. De synode nam immers ook nog iets anders in hare bepalingen op: »Eerst dan zal de vereeniging *ten volle bestaag* hebben erlangd, zoo ook de ineensmelting der plaatselijke kerken tot stand is gekomen."

Dat mag niet uit het oog verloren. Juist waar naar de Gereformeerde opvatting de beteekenis der plaatselijke kerken zoo groot is, en hare kerkeraden de eenig blijvende regeering vormen, terwijl elke meerdere vergadering zich bij het uiteengaan ontbindt, moet de beteekenis van de vereeniging der kerkengroepen, in de plaatselijke ineensmelting uitkomen.

Zoo lang in eene plaats meer dan één kerkeraad wordt gevonden, leven wij, die de Dordsche kerkenorde hebben aanvaard, met die kerkenorde *in flagranten strijd*.

Zeer duidelijk is het toch in art. 38 uitgesproken: »In alle kerken zal een kerkeraad zijn, bestaande uit Dienaren des Woords en ouderlingen enz."

Slechts dan waren twee kerkeraden mogelijk, als verschil van taal eene afzonderlijke formatie gebood.

Nu gaat het toch eigenlijk niet aan, een toestand blijvend te *bestendigen*, die met de kerkenorde in strijd is. Daarbij komt, dat men uit het oog verliest, dat alleen het juiste volgen van de lijn waarachtigen zegen aanbrengen kan.

Wij mogen niet altijd vragen (gelijk in deze zaak zoo dikwijls geschiedt): gaat mijn kerk of groep er wel bij vooruit? Helaas, dat op de eene plaats A, en op de andere plaats B, niet wil, omdat bij den een wat meer schuld is dan bij den ander, of omdat deze of die predikant beter of minder voldoet, of omdat de broeders enkele eigenaardigheden hebben die minder aantrekken enz. *Mogen* zulke redeneeringen in *gereformeerde* kringen opgeld doen?

Als wij toch gelooven, dat God in Zijne vrijmacht het lichaam van Christus verkoor, en ook wil, dat de eenheid van dat lichaam zich openbaart, mogen wij dan die keuze van God beslillen, dat Hij geen broeders naast ons deed wonen, die wij »meer lief en aantrekkelijk" vinden? Of zal zelfs dat niet met wijsheid zoo zijn? Bepaalt Hij niet van Zijne dienaren de plaats, en deelt Hij de gaven niet naar Zijne vrijmacht uit?

En zelfs al is het dat A of B zich verloochenen moet, en soms op een toestand ingaan, die enkele opofferingen vraagt, is het dan niet dat wij onze gaven ten nutte en ten voordeele van de andere lidmaten van Christus' lichaam gewillig en met vreugde moeten aanleggen? Nooit wone in de Gereformeerde Kerken de Kaïnsgeest: ben ik mijn broeders hoeder?

Wat er van wordt als het niet tot ineensmelting komt, kan ons leeren hetgeen ds. Dosker onlangs mededeelde over den toestand in Amerika, waar men op onderscheidene plaatsen twee, drie en meer kerkeraden heeft.

Een onheilige concurrentiegeest bederft zoo spoedig den geestelijken toestand.

O, zoo licht wordt die geest vaardig over ons, als er gezegd wordt bij B: er waren er weer veel van A" of bij A: »wat waren er weer veel van B in de kerk."

Zulke droeve toestanden zijn onvermijdelijk, als het niet tot ineensmelting komt.

Wat dan?

Zoo maar ineensmelten? En als er dan scheuring komt? Sprak de Synode niet van moeilijkheden, die konden rijzen? Zeker. Maar is men niet soms *te* bevreesd?

En bovendien, als de kerkeraden dan maar *begonnen*. In het huisbezoek kan er zoo veel worden gedaan om de geesten te bewerken en zoovele *vermeende* bezwaren weg te nemen. Geen gelegenheid late men voorbij gaan, zonder het te doen uitkomen: in den grond zijn wij één.

En vooral in den gebede een worstelen met God, dat het Hem behage alle hoogten te slechten, en allen heuvel effen te maken.

De wil des Heeren, de nood der tijden, de oefening der liefde, eischen het van ons.

Zij ieder de minste, en de broederharten zullen elkander vinden.

Voor dit goede woord danken wij hem.

Alleen in den geest der overtuiging, der bezadigdheid en der inschikkelijkheid vorderen wij.

En God zij lof, we zijn reeds zooveel gevorderd.

Brenge de Heere ons door zijn genade saam, verder, steeds elkander meer nabij.

Officieele Berichten.

Langerak, 12 Maart 1894. De Kerkeraad der Gereformeerde kerk van Langerak, brengt hiermede ter kennis der kerken, dat de door hem beroepen candidaat, M. H. A. van der Valk, terstond na ontvangst van het beroep, den 23 Februari J.l., aan hem verklaard heeft, geene beslissing in dezen te willen nemen, alvorens de Prov. Synode van Zuid-Holland over hem geoordeeld had. Hopende en biddende, dat de Heere al de bezwaren uit den weg ruime, en ons op zijnen tijd den zoozeer door ons begeerden broeder geve, om onze gemeente als Herder en Leeraar te dienen:

De Kerkeraad voornoemd,
P. Bouter, *Scriba*.

Buitenland.

Duitschland. De Ritschliaansche school over het leerstuk van Jezus' plaatsvervangend lijden.

De Ritschliaansche school die in de *Christliche welt* haar orgaan heeft, openbaart steeds meer hare afwijking van de belijdenis der kerk.

Dit kwam in no. 11 van dit blad uit, waarin gehandeld werd over het plaatsvervangend lijden des Heeren Jezus Christus. Dit leerstuk werd daarin geheel verwaterd of liever geloochend, door de schoonschijnende verklaring, dat eigenlijk in elke overgave uit liefde eene plaatsvervanging opgesloten ligt. »Ik bemin een mensch, zoo heet het daarin en daarmede in al *zijn* belang, *zijn* welzijn ook *mijn* belang, en ook wordt zijn leed, zijne zorg, het gevaar waarin hij verkeert, het *mijne*. Wellicht zie ik stormen, die hem dreigen, duidelijker dan hij, en ik sidder voor den zorgelooze. Hoe ernstiger, en vromer ik ben, des te meer vallen mij de verzoekingen waarin hij geraakt, zijne zwakheden en zijne schulden op het hart. Ik strijd voor hem, om te behoeden en te redden, terwijl hij zich wellicht niet bewust is, dat hij voor een afgrond staat. Wat is dan moederliefde, vaderliefde anders dan plaatsvervangend zorgen, strijden, lijden voor de kinderen! En dan zou de eeuwige liefde minder liefhebben."

Dus is Jezus' lijden alleen daarom *plaatsvervangend* geweest, omdat hij het menschelijk lijden op zijn hart droeg! Gelijk ten allen tijde het geval was, zoo tracht ook hier de ontkenning door het strooien van bloemen op het gedolven graf van de bijbelsche leer de menschen te misleiden.

Nog sterker spreekt de *Christliche welt* het breken met de leer der Heilige Schrift uit, wanneer een schrijver beweert, dat de uitdrukking, dat Christus zonde voor ons gemaakt is, slechts beteekent, dat God hem »ons geheele zondenlot deelachtig heeft gemaakt," gelijk wij letterlijk vertalen, waarmede men wil zeggen, dat Christus het lot van een zondaar gehad heeft.

Om het woord: »opdat wij rechtvaardigheid Gods in Hem zouden worden" te verklaren, wordt de volgende vergelijking aangehaald: »Ouders, zoo heet het, hebben twee kinderen, een zoet en een stout. Het stoute kind mag om een vergrijp niet deelnemen aan een vermaak, dat op een vrijen namiddag voor beide kinderen bereid is. Daarop zegt het brave kind: nu wil ik ook niet uitgaan, blijft bij zijn ondeugenden broeder en deelt vrijwillig in zijn lot. De ouders zien dit gaarne. Liefde omgeeft en draagt het schuldige, in gevaar zijnde kind, vrijwillig in medelijdende liefde! Dit maakt indruk, dit verbetert meer dan de straf, die overigens zoo wel verdiend was. Eene kindergeschiedenis, die ons eene vingerwijzing geeft, hoe Christus' lijden voor ons, uit ons onrechtvaardigen, rechtvaardigen maakt."

Men ziet het, dat van Jezus' toegerekende gerechtigheid bij de Ritschlianen geen sprake is; slechts is het eene ingestorte gerechtigheid, die den zondaar voor God rechtvaardig maakt. Nu is die leer puur Roomsch en modern. Men kan hieruit zien, wat het beweren der Ritschlianen beteekent, als zij zeggen, dat het geloof des harten onafhankelijk is van het al dan niet aannemen van de feiten die in den Bijbel vermeld zijn. Treurig is het, dat de Ritschliaansche school onder de Duitsche predikanten steeds meer aanhangers wint.

Frankrijk. Een beweging over het Protestantisme.

In Protestantsche kringen van Frankrijk heeft men eenige verwachting van eene beweging die zich te St. Aubin-de-Blaye openbaart.

Voor de herroeping van het Edict van Nantes woonden meer dan 150,000 Gereformeerden in het Gironde-departement. In deze eeuw is er weder eene Prot. Kerk verzameld te Bordeaux.

Nu is er een strijd ontstaan tusschen den Aartsbisschop van Bordeaux en den burgemeester van St. Aubin. Vier jaren lang is de pastoorsplaats van St. Aubin onbezet gebleven en daarvan heeft men van Protestantsche zijde gebruik gemaakt om te trachten er aanhangers te winnen. Van Bordeaux uit werd er te St. Aubin gewerkt, met het gevolg, dat daar een gemeente vergaderd, een predikant beroepen en eene kerk met 500 zitplaatsen gebouwd werd. Ook in zeven genabuurde gemeenten is er gewerkt. Nu — de Protestanten in Frankrijk mogen wel alle krachten inspannen om te trachten, dat hunne kerken niet meer gelijk tot dusver, zoozeer in getalsterkte dalen. Dit schijnt voornamelijk te wijten te zijn aan het sluiten van gemengde huwelijken en aan de omstandigheid dat aan verstrooide protestanten geen herderlijke zorg wordt besteed, waardoor jaarlijks vele leden voor de Gereformeerde kerken verloren gaan. Ook houden wij het er voor, dat de prijsgeving van de Gereformeerde leer, niet alleen door z.g. liberale predikanten en gemeenten, maar vooral door de meeste Evangelischen, die nog gaarne voor rechtzinnig willen gehouden worden, gelijk de Ethischen ten onzent, oorzaak is van den achteruitgang der Gereformeerde kerken in Frankrijk. Wij houden het er voor, dat men juist door verslapping en verwatering van de Gereformeerde leer, geen weerstandsvermogen tegen den Roomschen kolossus heeft.

Overigens hebben wij weinig sympathie met z. g. bewegingen tot het Protestantisme, die haar wortel hebben in het verschil van den een of den ander, met een Roomschen bisschop. Men roept dan, ja de diensten van Protestantsche predikers, doch om den bisschop een hak te zetten. Meer zouden we ons kunnen verblijden, indien er in Roomsche kringen iets was van het roepen uit diepte van ellende. Dan werkt de Geest des Heeren als een vuur, dat steeds verder rondom zich prijkt. Doch daaraan is ook in Protestantsche kringen, en dit niet alleen in Frankrijk, behoefte.

Noord-Amerika. De acta van het Godsdienstcongres verschenen.

Het eerste deel der verhandelingen van het Godsdienstcongres, dat bij gelegenheid der wereldtentoonstelling te Chicago bijeenkwam, is in het licht gekomen; binnen vier weken waren de 20.000 exemplaren uitverkocht. Het boek is opgeluisterd door 185 portretten van de meest bekende deelnemers van het congres en bevat 737 bladzijden. Weldra zal het tweede deel in het licht verschijnen.

De samenstellers bevroeden niet, dat zij bezig zijn een monument op te richten voor de dwaasheid dezer eeuw. Niet onaardig vergeleek de predikant Dalton het Congres met een beestenspel, eene tentoonstelling van vertegenwoordigers der meest onderscheidene godsdiensten voor een nieuwsgierig publiek, met de uitnoodiging om gemeenschappelijk het lied aan te heffen:

»Wij gelooven allen aan één God,
Christen, Jood en Turk en Hottentot."

Zoo denken sommige Amerikanen er niet over. Bisschop Newman van de Methodistische Episcopale kerk deed in allen ernst het voorstel om in 1900 twee Godsdienstcongressen te houden. Het eerste, uit gekozen en geautoriseerde vertegenwoordigers van alle christelijke gemeenschappen bestaande, moet op grond van het gemeenschappelijk geloof toonen en betuigen, dat de kerk Gods omvattender is dan eene afzonderlijke kerk, welke dan ook, en dat de gemeenschappelijke taak van allen die in Christus gelooven, hierin bestaat: de menschheid tot »geloof, hoop en liefde" te bekeeren.

In dit Christelijk wereldcongres zal een congres van evenzeer geautoriseerde vertegenwoordigers van alle bekende godsdiensten op aarde, volgen. Dit congres zal te onderzoeken en duidelijk te maken hebben, wat de Christelijke religie met de heidensche gemeen heeft en waardoor zij zich van haar onderscheidt. Ook zal het congres de vraag onder de oogen moeten zien óf en hoe dit onderscheid te overwinnen is, en of in het Christelijk Pantheon voor Brahmanen, Boedhisten, Parsisten, volgers van Confucius en van Mohammed een plaats is! Zoo oordeelt een bisschop eener Methodistische kerk.

Gemengd Nieuws.

Eenigen tijd geleden baarde het bericht, dat prins Albert van Saksen verklaard had priester te willen worden van de Roomsche kerk in Duitschland, groot opzien. In de *Frankfurter Zeitung* wordt het volgende medegedeeld omtrent den stap van den jeugdigen vorst.

Voor twee jaren kreeg de prins een boek in handen, dat na lezing zulk een diepen indruk op hem maakte, dat hij den schrijver, een pater van de orde der Benedictijnen, wenschte te ontmoeten. Deze wensch werd vervuld, en het gevolg was, dat de prins den koning verzocht hem toe te staan om priester te worden. Koning Albert, door het verzoek van zijn neef op het pijnlijkst getroffen, gaf de prins 12 maanden tijd om zich te bedenken, in de hoop dat deze er dan niet meer over spreken zou. Maar de prins bleef bij zijn voornemen, en eindelijk gaf de koning de gevraagde toestemming, onder het beding evenwel, dat de prins zich nooit bij een orde zou voegen.

De prins houdt zich thans te Eichstädt op; men hoopte nog, dat de invloed van den daar vertoevenden bisschop van Leonrad hem van zijn voornemen zou afbrengen, doch dit is niet geschied.

Prins Albert van Saksen heeft per brief den paus te kennen gegeven, dat hij de priestergelofte wenschte af te leggen, waarop deze in een schrijven den prins zijn vreugde betuigde over zijne keus. De koninklijke familie heeft wel alles in het werk gesteld om den prins van zijn voorgenomen stap terug te houden, maar de prins schijnt er niet van terug te komen.

Er zijn niet vele voorbeelden in de geschiedenis, dat iemand met prinselijk bloed begeert eene kerk te dienen. Als een getuigenis tegen den materialistischen geest dezer dagen en tegen den geest van Godverzaking aan vele hoven, achten wij de daad van den Saksischen prins zeer hoog.

Mochten in dere landen vele machtigen en edelen naar het vleesch zoo klein worden voor den Heere, dat zij het een eere gaan achten om de kerken in reformatie, hetzij als dienaren des Woords alhier of op het zendingsveld, te mogen dienen.

De gemeenteraad van St. Denis, uit socialisten bestaande, heeft het dragen van crucifixen enz. bij begrafenissen verboden. Dit verbod gaf den afgevaardigde Denys Cochin, in de zitting van het Parlement op 3 Maart aanleiding, om te vragen of de regeering zulk een daad van tyrannie moest toelaten. De minister van eeredienst, Spuller, gaf hierop ten antwoord, dat hij het besluit van den gemeenteraad zeer afkeurde en het beschouwde als een bedenkelijke krenking in het kerkelijk gezinde deel der bevolking. De regeering zou zich altijd door den geest van verdraagzaamheid in de dingen die den godsdienst betreffen, laten leiden. Maar men kon den gemeenteraad van St. Denis niet dwingen.

Winckel.

Voor Kinderen.

Door helpen geholpen.

XIII.

Vreugd en Leed.

Toen juffrouw Warder aan den avond van dien dag ter ruste zou gaan, herinnerde zij eensklaps het pakje, dat zij ontvangen en in haar zak gestoken had. Zij opende het. Er lagen banknoten in, de weduwe telde en vond er twintig, elk van vijf dollars, samen een tweehonderd vijftig gulden.

Hoe verheugd de weduwe was, kunt ge u misschien niet voorstellen, vrienden, want geen van u heeft nog ooit voor anderen veel te zorgen gehad en was denkelijk ook niet in een vreemd land waar niemand was om u te helpen. Juffrouw Warder echter vond dit geschenk veel te groot, en nam zich voor om dat aan den zeeman en zijn vrouw te zeggen, zoodra zij weder kwamen. Hen opzoeken ging niet, wijl zij niet recht wist waar de lieden woonden.

Den volgenden morgen, toen de meisjes naar school waren en Kareltje rustig sliep, gaf moeder behoorlijk een plaats aan al hetgeen zij gisteren hadden ontvangen. En nogmaals verbaasde zij zich over zooveel en zoo velerlei. De zieke had er reeds wat van gebruikt, dat uitnemend voor hem was; en ook voor de gezonden was 't geen de mând had opgeleverd lang niet te versmaden. Dat was trouwens reeds den vorigen avond gebleken. En wederom dacht de weduwe bij zich zelf: Wat is de Heere toch trouw en goed, dat Hij ons zoo het nieuwejaar doet ingaan, en ons in dezen barren tijd zoo trouw verzorgt en zulke goede vrienden toezendt. Ik behoef er wezenlijk geen spijt van te hebben, dat ik mijn vier dollars weggaf. Wel is het mij juist ten goede geweest.

Een paar dagen daarna, toen Karel, die nu zooveel versterkends kon krijgen als hij maar behoefde, al mooi begon te heteren, ging de moeder op een ochtend de deur uit naar den goudsmid, aan wien zij kort geleden de speld en de ringetjes had verkocht. Zij was aan die dingen gehecht en, zoo dacht zij, nu de Heere mij zoo vriendelijk een zoo rijke verrassing heeft beschikt, mag ik er althans wel gebruik van maken om terug te koopen wat ik slechts uit nood wegdeed. Wat ik er voor kreeg is het in alle geval meer dan waard.

In den winkel gekomen, vond zij daar de juffrouw. Toen zij deze vroeg den juwelier en goudsmid te spreken, ging de vrouw weg om haar man te zoeken. Waar die op het oogenblik zat weet ik niet, doch het duurde heel lang eer zijn echtgenoote terugkwam, en toen met de boodschap dat haar man zeker niet thuis was. Zij had hem overal gezocht, maar nergens gevonden.

Den volgenden dag ging de weduwe, die ge-